Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht Fheidhmeach, 2009

Marc Iomlán

Speisialachas Gairmiúil – Cúram Leanaí/Cúram Pobail

(240 marc)

Creidiúint

Dé Luain, 8 Meitheamh
Tráthnóna, 2.00 go dtí 3.30

Treoracha d'Iarrthóirí

1. Scríobh do SCRÚDUIMHIR sa spás seo:
2. SCRÍOBH NA FREAGRAÍ AR FAD SA FHREAGARLEABHAR SEO.
3. Ba chóir d'iarrthóirí tabhairt faoi **cheithre** cheist ar fad.
   Ba chóir **gach** ceist a roghnú as roinn **dhifriúil**.
   Tá **cúig** roinn sa pháipéar seo.
   Níor chóir d'iarrthóirí tabhairt faoi cheisteanna as níos mó ná **ceithre** roinn.
4. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.

Don Fheitheoir amháin	*Don Scrúdaitheoir amháin*		
Stampa an Ionaid	1.	Móriomlán na n-iomlán bunleathanaigh	
	2.	Suim iomlán na gceisteanna dícheadaithe	
	3.	Marc iomlán a bronnadh (1 lúide 2)	
	4.	Bónasmharc don fhreagairt trí Ghaeilge (más cuí)	
	5.	Marc iomlán má bronnadh Bónas Gaeilge (3 móide 4)	
	Nóta: Caithfidh an marc i líne 3 a bheith comhionann leis an **Marc Iomlán** sa bhosca ar an ngreille ar fhlapa an fhreagarleabhair.		

Roinn 1 – Cúram Naíonán agus Leanaí Óga

(Tabhair faoi Cheist 1 <u>nó</u> faoi Cheist 2 má bhíonn tú ag freagairt na roinne seo. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.)

1. (a) Sainaithin **<u>ceithre</u>** thréith / ghné a bhaineann le naíonán sláintiúil. (12 mharc)

1. ______________________________

2. ______________________________

3. ______________________________

4. ______________________________

(b) Déan cur síos ar **<u>gach</u>** ceann de na riochtaí craicinn seo a leanas a shamhlaítear go minic le leanaí. Abair cad is cúis le **<u>gach</u>** riocht agus conas a d'fhéadfaí cóireáil a chur air. (24 marc)

Gríos teasa

Cur síos ______________________________

____

Cúis ______________________________

____

Cóireáil ______________________________

____

Screamh Baithise

Cur síos ______________________________

____

Cúis ______________________________

____

Cóireáil ______________________________

____

Gríos clúidín

Cur síos ____

____

Cúis ____

____

Cóireáil ____

____

(c) Sainaithin **dhá** chúis a roghnódh tuismitheoir / cúramóir folcadán naíonáin a úsáid seachas folcadán an teaghlaigh nuair a bhíonn naíonán á fholcadh. (8 marc)

1. ____

____

2. ____

____

(d) Liostaigh na nithe a bhfuil gá leo **agus** déan cur síos ar an ngnáthamh ar chóir cloí leis nuair a bhíonn ceann agus tóin naíonáin á ní. (16 mharc)

Nithe

____

____

____

Gnáthamh

____

____

____

____

____

____

____

____

2. (a) Is é atá léirithe thíos ná trí earra a bhaineann le fearas naíonáin. Sainaithin buntáiste **amháin** agus míbhuntáiste **amháin** a bhaineann le **gach** ceann acu. (18 marc)

1. Cliabhán Mhaois

Buntáiste ______________________________

____

Míbhuntáiste ______________________________

____

2. Cliabhán

Buntáiste ______________________________

____

Míbhuntáiste ______________________________

____

3. Leaba linbh

Buntáiste ______________________________

____

Míbhuntáiste ______________________________

____

(b) Ainmnigh an t-earra atá léirithe thíos **agus** cuir in iúl cén cuspóir atá leis. (6 mharc)

Ainm ______________________________

Cuspóir ______________________________

____

____

____

____

(c) Déan cur síos ar conas ba chóir naíonán a shocrú i leaba naíonáin le haghaidh codlata nó néal codlata. (12 mharc)

(d) Cad is "*SIDS*" ann? (6 mharc)

(e) Luaigh **dhá** bhuntáiste atá ag monatóir naíonáin. (8 marc)

1.

2.

(f) Déan cur síos ar **dhá** shaghas éagsúla monatóirí naíonáin. (10 marc)

1.

2.

Roinn 2 – **Forbairt Leanaí agus Súgradh**

(Tabhair faoi Cheist 3 <u>nó</u> faoi Cheist 4 má bhíonn tú ag freagairt na roinne seo. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.)

3. (a) Tabhair breac-chuntas ar **<u>thrí</u>** chúis a mbíonn páistí ag súgradh. (9 marc)

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________

(b) Sainaithin **<u>sé</u>** thoisc ba chóir do thuismitheoir / do chúramóir a chur san áireamh nuair a bhíonn sé/sí ag dul ag ceannach bréagáin pháistí um Nollaig. (18 marc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

5. ______________________________

____

6. ______________________________

____

(c) Cén fáth ar mó an luach súgartha a fhaigheann páistí uaireanta ón mbosca cairtchláir ina mbíonn bréagán ná ón mbréagán féin? (8 marc)

____

____

____

____

(d) Ainmnigh **agus** déan cur síos ar chluiche cláir **amháin** atá oiriúnach do pháistí agus cuir in iúl cén t-aoisghrúpa ar a bhfuil sé dírithe. (10 marc)

Ainm an chluiche cláir ______________________________

Cur síos ______________________________

____

____

____

Aoisghrúpa ______________________________

(e) Agus tú ag tagairt do na cúig phríomhréimse forbartha mar atá leagtha amach thíos, sainaithin raon scileanna a bhféadfadh páiste forbairt a dhéanamh orthu trí bheith ag súgradh le cluichí cláir. (15 mharc)

Fisiceach ______________________________

____

____

Intleachtach ______________________________

____

____

Teanga ______________________________

____

____

Mothúchánach ______________________________

____

____

Sóisialta ______________________________

____

____

4. (a) Cad is *súgradh cruthaitheach* ann? (4 mharc)

____

____

____

(b) Liostaigh **<u>ceithre</u>** shampla de ghníomhaíochtaí a bhaineann le súgradh cruthaitheach. (12 mharc)

1. ____________________________________
2. ____________________________________
3. ____________________________________
4. ____________________________________

(c) Sainaithin **<u>ceithre</u>** chúis ar gníomhaíocht chuí é do pháiste réamhscoile a bheith ag súgradh le *taos súgartha*. (12 mharc)

1. ____________________________________
2. ____________________________________
3. ____________________________________
4. ____________________________________

(d) Sainaithin **<u>dhá</u>** scil atá in úsáid ag an bpáiste san fhótagraf thíos. (8 marc)

1. ____________________________________
2. ____________________________________

(e) Ainmnigh **<u>dhá</u>** earra a d'fhéadfaí a thabhairt do pháiste a chuirfeadh le taithí an pháiste ar shúgradh le taos súgartha. (6 mharc)

1. ____________________________________
2. ____________________________________

(f) Sainaithin gníomhaíocht sa súgradh cruthaitheach do pháiste réamhscoile. Déan cur síos ar conas a dhéanfá an ghníomhaíocht a phleanáil, a chur i bhfeidhm agus a mheasúnú. (18 marc)

Ainm na gníomhaíochta ______________________________

Pleanáil ______________________________

Cur i bhfeidhm ______________________________

Measúnú ______________________________

Roinn 3 – Tuismitheoireacht agus Soláthar Cúraim

(Tabhair faoi Cheist 5 <u>nó</u> faoi Cheist 6 má bhíonn tú ag freagairt na roinne seo. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.)

5. (a) Luaigh **<u>dhá</u>** chúis a bhfuil gá ag tuismitheoirí le seirbhísí cúram leanaí. (8 marc)

1. ____________________

____

2. ____________________

____

(b) Sainaithin **<u>dhá</u>** dheacracht a bhíonn ag mórán tuismitheoirí chun teacht ar chúram leanaí atá oiriúnach. (8 marc)

1. ____________________

____

2. ____________________

____

(c) Cad is *Au-Pair* ann? (4 mharc)

____

____

____

____

(d) Déan cur síos ar conas a bheadh fáil ag tuismitheoir ar *Au-Pair.* (6 mharc)

____

____

____

____

(e) Liostaigh **dhá** bhuntáiste agus **dhá** mhíbhuntáiste a bhaineann le fostú *Au-Pair*.
(16 mharc)

Buntáistí

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

Míbhuntáistí

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

(f) Tabhair breac-chuntas ar **sé** bhlúire eolais ba ghá do *Au-Pair* a bheith aici/aige sula bhfágfaí i bhfeighil linbh ina (h)aonar í/é. (18 marc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

5. ______________________________

____

6. ______________________________

____

6. (a) Mínigh an téarma *stíl tuismitheoireachta*. (8 marc)

(b) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí inar féidir le tuismitheoirí iarracht a dhéanamh chun go mbeadh an baile ina láthair shona dá gclann. (8 marc)

1.

2.

(c) Luaigh **dhá** chúis ar gá leanaí a choimeád faoi smacht. (8 marc)

1.

2.

(d) Sainaithin **ceithre** thoisc ba chóir do thuismitheoir a chur san áireamh sula mbeartaíonn sé/sí ar leanbh a smachtú. (12 mharc)

1.

2.

3.

4.

(e) Liostaigh **dhá** iarmhairt a leanann an iomarca smachtaithe. (8 marc)

1. ____

____

2. ____

____

(f) Cén fáth nach bhfuil sé cuí smacht a chur ar naíonán? (8 marc)

____

____

____

____

(g) Mínigh an fáth a bhfuil sé tábhachtach do thuismitheoirí a bheith i ndáiríre faoina ndeir siad nuair a bhíonn siad ag cur smachta ar a gcuid leanaí. (8 marc)

____

____

____

____

Roinn 4 – **Daoine a bhfuil Riachtanais Speisialta acu**

(Tabhair faoi Cheist 7 <u>nó</u> faoi Cheist 8 má bhíonn tú ag freagairt na roinne seo. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.)

7. (a) Cad is *míchumas* ann? (8 marc)

____

____

____

____

(b) Sainaithin **<u>ceithre</u>** dheacracht a d'fhéadfadh a bheith ag daoine agus iad faoi mhíchumas fisiceach nuair a bhíonn siad ag siopadóireacht in ollmhargadh nó i siopa ilranna. (12 mharc)

1. ____
2. ____
3. ____
4. ____

(c) Dearadh an tralaí siopadóireachta a thaispeántar thíos go speisialta d'úsáideoir cathaoir rothaí. Sainaithin **<u>dhá</u>** bhuntáiste a bhaineann leis an saghas seo tralaí siopadóireachta. (8 marc)

Buntáiste 1. ______________________________

____

____

____

Buntáiste 2. ______________________________

____

____

____

(d) Mol **ceithre** mhodh, seachas an duine féin a bheith ag dul isteach i siopa, is féidir a úsáid chun earraí a cheannach. (12 mharc)

1. ____________________

2. ____________________

3. ____________________

4. ____________________

(e) Soláthraíonn roinnt gnólachtaí oiliúint feasachta ar mhíchumas dá bhfoireann. Tabhair **dhá** chúis a bhfuil soláthar oiliúna den saghas seo tábhachtach. (8 marc)

1. ____________________

____

2. ____________________

____

(f) Sainaithin **ceithre** thopaic / réimse ba chóir a chur san áireamh in oiliúint feasachta ar mhíchumas. (12 mharc)

1. ____________________

____

2. ____________________

____

3. ____________________

____

4. ____________________

____

8. (a) Saolaítear roinnt daoine le lagú éisteachta (cailliúint éisteachta ó bhroinn) fad is a bhuaileann lagú éisteachta daoine eile tar éis a mbreithe (cailliúint éisteachta fhaighte).

Liostaigh **<u>dhá</u>** chúis le **<u>gach aon</u>** cheann de na cailliúintí éisteachta. (12 mharc)

Cúiseanna le cailliúint éisteachta ó bhroinn

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

Cúiseanna le cailliúint éisteachta fhaighte

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

(b) Mínigh **<u>gach</u>** ceann díobh seo a leanas: (8 marc)

Éisteacht lagaithe

____

____

Bodhar

____

____

(c) Liostaigh **<u>ceithre</u>** chomhartha a d'fhéadfadh a chur in iúl do thuismitheoir / do chúramóir go bhfuil lagú éisteachta ar pháiste óg. (12 mharc)

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________
4. ______________________________

(d) Sainaithin **dhá** shlí a dtabharfadh tuismitheoirí / cúramóirí leanaí a bhfuil lagú éisteachta orthu tacaíocht dá chéile. (8 marc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

(e) Mol **trí** shlí phraiticiúla a bhféadfadh tuismitheoir / cúramóir spreagadh a thabhairt do leanbh a bhfuil lagú éisteachta air/uirthi chun cumarsáid a dhéanamh. (12 mharc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

(f) Ainmnigh agus déan cur síos ar shaghas **amháin** *teicneolaíochta cúnta* a d'fhéadfadh dalta a bhfuil lagú éisteachta air a úsáid chun tacaíocht a thabhairt dó/di féin le hobair scoile. (8 marc)

Ainm ______________________________

Cur síos ______________________________

____

____

____

Roinn 5 – **Daoine Breacaosta**

(Tabhair faoi Cheist 9 <u>nó</u> faoi Cheist 10 má bhíonn tú ag freagairt na roinne seo. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist)

9. (a) Is maith le mórán daoine breacaosta rud éigin a thabhairt ar ais don phobal acu féin trí obair dheonach a dhéanamh.
Cad is obair dheonach ann? (8 marc)

____

____

____

(b) Sainaithin **<u>ceithre</u>** ní a bhaineann le hobair dheonach a rachadh chun leasa **<u>gach</u>** ceann díobh seo a leanas:

Leasa don duine breacaosta (12 mharc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

Leasa don phobal (12 mharc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

(c) Tabhair **ceithre** shampla de shaghsanna éagsúla oibre deonaí a bhféadfadh duine breacaosta a chur i gcrích. (12 mharc)

1. ________________

2. ________________

3. ________________

4. ________________

(d) Déan cur síos ar **dhá** shlí a bhféadfadh duine breacaosta obair dheonach a fháil. (8 marc)

1. ________________

2. ________________

(e) Pléigh na tréithe / scileanna a bhféadfadh eagraíocht a bheith ag súil leo ó oibrí deonach breacaosta. (8 marc)

10. (a) Liostaigh **ceithre** thoisc a chuireann le neamhspleáchas agus le dea-bhail an duine bhreacaosta. (12 mharc)

1. ______________________________

2. ______________________________

3. ______________________________

4. ______________________________

(b) Sainaithin **ceithre** chúis a bhfeictear do bhuirgléirí / d'ionróirí gur spriocghrúpa soghonta iad na daoine breacaosta. (12 mharc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

(c) Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** réamhchúram slándála ba chóir do dhuine breacaosta a chomhlíonadh ina theach féin. (12 mharc)

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

3. ______________________________

____

4. ______________________________

____

(d) Déan cur síos ar conas a d'fhéadfadh duine breacaosta déileáil le fadhb díoltóra a bhíonn rótheanntásach. (12 mharc)

(e) Tabhair sampla **amháin** de chóras pearsanta aláraim agus mínigh conas is féidir leis an gcóras sin an duine a chosaint. (12 mharc)

Sampla de chóras pearsanta aláraim

An tslí a dtugann sé cosaint don duine

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Don scrúdaitheoir amháin	
Ceist	**Marc**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
Iomlán	